ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2017/HC-A/297
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާން / ގ.ނެރުޖަން، ކ.މާލެ
- އިސްތިއުނާފާ ދެކޮޅުވި ފަރާތް: އަހުމަދު މުޙައްމަދު / ކާމި، ނ.ވެލިދޫ

- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާމެދު ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޢާޒިމަތު ޝަކުރިޔާ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޒާމް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ހުކުމް ތާރީޚް: 27 ޝައްވާލް 1442 / 08 ޖޫން 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 16 ޝައްވާލް 1438 / 10 ޖުލައި 2017

<u>އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:</u>

- **ނަންބަރު:** 856/Cv-C/2016
- **ނިންމި ބަޔަން:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** އެއްބަސްވުމާއިމެދު ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 25 އޭޕްރީލް 2016
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 16 ނޮވެމްބަރު 2016

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޒަހްރީނާގެ ރައުޔު: މިރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒު އާއި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު ތާއީދުކުރައްވައެވެ.

ތަޢާރުފު:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 856/Cv-C/2016 ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން ނިންމާފައިވާ، ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހ.މާލެ / ގ.ނޫބަން، އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އަދުނާންގެ ފަރާތުން އުމަރުސަލީމް އިސްތިއުނާފު ކޮށްދިނުމަށް އެދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މިޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދާރީވާ ފަރާތަކީ ސ. ފޭދޫ / ހުޅީ، އަޙްމަދު މުޙައްމަދު އެވެ.

ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް:

2. އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އަދުނާން އެދިގެން އަނބުރާ ދައްކާގޮތަށް އެކި ފަހަރު މަތިން ދޫކުރަ US$ 35,000.00 (ތިރީސްފަސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) އަޙްމަދު މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އަދުނާނަށް ދީފައިވެއެވެ. މިފައިސާ އަނބުރާ ދިނުމަށްޓަކައި ފައިސާ ދައްކާނެ ގޮތް ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި 14 ޖެނުއަރީ 2015 ގައި ސޮއިކުރެވުނު އެއްބަސްވުމެއްގައި ސާފުކޮށްފައިވެއެވެ.[1]

3. މި"ފައިނޭންޝަލް ޑެބްޓް ސެޓްލްމަންޓް އެގްރީމަންޓް"[2] ގައި 14 ޖެނުއަރީ 2015 އިން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބޮންޑިއާރަ ފައިސާ ދައްކާގައި ހަވާލުކޮށްދެމަށް އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އަދުނާން އެއްބަސްވެފައިވެއެވެ.[3]

---

[1] ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދައުވާ ފޮތުގައި އަޙްމަދު މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން ކަން ހިނގާފައިވާގޮތް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތް

[2] އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އަދުނާން އާއި އަޙްމަދު މުޙައްމަދު އާ ދެމެދު 14 ޖެނުއަރީ 2015 ސޮއިކުރެވިފައިވާ އެގްރީމަންޓްގެ ނަން.

[3] އެއްބަސްވުމުގެ 2 ވަނަ މާއްދާ، ހާއްސަކޮށް 2.3 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ " the debtor agrees to pay the Debt within a maximum of 30 (thirty) working days from the date of this agreement.

4. އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާނު ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާތީ، ބޭންކުވިރަ US$ 35,000.00 (ތިރީސްފަސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ލިބިގަތުމަށް އެދި އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާނުގެ މައްޗަށް އަޙްމަދު މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް[4] މައްސަލައެއް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

5. މިދަޢުވާއަށް އިންކާރުކުރަމުން މައިގަނޑުގޮތެއްގައި އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާނު ފާޅުކޮށްފައިވަނީ ބޭންކުވިރަ ފައިނަލް ޔޫބީ ސަބްޕްލަންޓް އެގްރިމެންޓުގައި އެފަރާތުން ސޮއިކޮށްފައިވާ މަޤުބޫލުންކަމަށެވެ.[5] އަދި އެކަން މޯލްޑިވްސް ޓްރިޕްސް ސަރވިސް އަށް ހުރަސްއެޅިފައިވާ ނަންބަރު 309704 ޗެކުއިން އެނގޭނެކަމަށާއި[6] އަދި އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރައްވާފައިވަނީ މަޤުބޫލުން ކަމާއި ހިނގާފައިވާ ގޮތް ހ. ރީނދޫކާކާގެ، އަލީފުއްރަހްމާން އާއި ގ. އިބްނާ/ އަލީ އަޙްމަދުގެ ހާޒިރުކޮށް ސާފުވާނެކަމަށެވެ. އަދި 26 ސެޕްޓެމްބަރު 2016 ގައި އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާނުގެ ފަރާތުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ސިޓީގައި ޝަރީޢަތުގައި ހާޒިރުކުރަން ހާޒިރުކުރުމަށް ބޭނުން ދިމާ ތަފުޞީލު އިތުރުން ތަފާތުވެފައިވާ ނަންބަރު 1690/ މަޢުލޫމާތު އިބްރާހިމް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

6. ސިވިލް ކޯޓުގައި މައްސަލަތަކެއް ހިނގުމުގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރި މަރުޙަލާގައި ބަޔާން ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި އަޑުއެހުން ތާވަލުކުރެވި އުސޫލުން ހުރި ޝަރަޢުގެ އިޖުރާއަތު މިމައްސަލައިގައި ފުރިހަމަކުރެވިފައިވެއެވެ.

7. މައްސަލަ ހިނގަމުންދިޔައިރު ދަސްވުން އެދިގެން އެކިފަހަރު މަތިން އަޑުއެހުން ފަސްކުރެވިފައިވާ ކަން އެނގެއެވެ. މައްސަލައިގެ ޙުކުމް ސެޝަން 24 އޮކްޓޫބަރު 2016 ގައި ދަޢުވާ ލިބޭ އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާނު ޙާޟިރުވެގައި ހުރި ކަން އެނގެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިޙުކުމާ ދޭތެ ފެށިހުރުމުން މައްސަލައިގެ ފައިލްގައި ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

---

4 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 856/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ

5 ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް 25 ޖުލައި 2016 ގައި ހުށަހަޅާ ފުރަތަމަ ބަޔާން

6 ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް 25 ޖުލައި 2016 ގައި ހުށަހަޅާ ފުރަތަމަ ބަޔާނުގެ 2 ވަނަ ނަންބަރު

8. މައްސަލަޔާ ގުޅިގެން 14 ނޮވެންބަރު 2016 އަށް އަޑުއެހުމުގެ ތާވަލްކޮށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-CR2/2016/2300 ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ އަމުރު ފޮނުވާފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިއަމުރު އެފަރާތަކަށް ރައްދުވެފައިނުވެއެވެ. އަމުރުގައި ނޯޓިސްކުރެވިފައިވަނީ " ފަންނާގައި އަންހެނުން ބަލިވެ އުޅޭތީ، އާދެވޭ ދުވަހެއް ނޫނގޭ" މިގޮތަށެވެ.

9. މިއަމުރު ރައްދުނުވުމުން ކޯޓުގެ ހުއްދަ ނެތި ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތް ރަށުން ބޭރަށް ފުރާވައިލާތީ މިމައްސަލަ ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިބު ހާޒިރުގައި ނިންމުމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން:

10. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 856/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ،

"ދަންނަވާ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކާއި، މިމައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޔާންތަކާއި، ލިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ކާމި / ނ.ވެލިދޫ، އަހްމަދު މުޙައްމަދު (ދރއ ނަންބަރު A201571) އާއި ގ. ނޫބަން / މާލެ އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އަދުނާން (ދރއ ނަންބަރު A124796) އާއި ދެމެދު 14 ޑިސެމްބަރު 2015 ގައި ސޮއިކޮށް ލިޔެފައިވާ "ފައިނަލް ޑީޑް ސަޕްލިމަންޓް އެގްރީމަންޓް" ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ US$ 35,000.00 (ތިރީސްފަސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) އަދި ދައްކާލިބޭ ކ.މާލެ / ގ.ނޫބަން، އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އަދުނާނުގެ ފަރާތުން ދައްކަވާދޭ ކާމި / ނ.ވެލިދޫ، އަހްމަދު މުޙައްމަދު އަށް ދަރަނި ނުދައްކާ ފައިސާއެއްކަން ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކުން، މިމައްސަލާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅުއްވުން ހުރިހާ ބަޔާނުގައި، މަދަނީ މުރާފަޢާތުގެ ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އަދި އެޓިޔުން ލިބިގަތުމަށް ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ ޚަރަދު ކުރެވުނު އަދަދު[7] ކަމަށް ބަންދަވައިފައެވެ.

[7] ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުން 25 އޮގަސްޓް 2016 ގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ

ބަދަލުން US$ 35,000.00 (ތިރީސް ފަސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ނުވަތަ އެ އަދަދަށް ޖެހޭ ދިވެހި ފައިސާގެ މިންވަރު ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބިދިނުމުގެ ގޮތުން 16 ނޮވެމްބަރު 2016 އިން ފެށިގެން 02 (ދޭއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ކޮންމެ މަހަކުވެސް އެމަހަކަށްޖެހޭ މިންވަރަކަށްވުރެ މަދުނޫން ފައިސާގެ އަދަދެއް މިކޯޓަށް ދައްކައި މިފައިސާ ހަވާލުކުރުމަށް ދަޢުވާލިބުން ގ.ސަޓަން / މާލެ އިސްމާއީލް އަޙްމަދު އަދުނާނަށް އަންގައި، އިސްމާއީލް އަޙްމަދު އަދުނާނުގެ ޒިއްމާ ޚާސްކުރުމުގައި ޙުކުމް ކޮށްދިނުމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

11. ސިވިލް ކޯޓުގެ މިނިންމުން ބަޔާންވެފައިވާ މައިގަނޑު ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.1. ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ލިޔުމުން ކުރެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ހުރި ކަން؛

11.2. މިއެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރި މަޤުބޫލުން ކަމަށް އިސްމާއީލް އަޙްމަދު އަދުނާން ބުނާތީ ހެކި ހުށަހެޅުމަށް ދެފަރާތަށްވެސް ފުރުޞަތު އެރުވުނުކަން؛

11.3. އަލްމަރްޙޫމް މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހެކި މޫސާ އަޙްމަދުގެ ބަހުން އިސްމާއީލް އަޙްމަދު އަދުނާނަށް އަލްމަރްޙޫމް މުޙައްމަދު އަސްލަމް ދައްކާކަމަށް US$ 35,000.00 (ތިރީސް ފަސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދީފައިކަން އިނގޭކަމާއި މާލޭ ދަރުބާރު 1211، ޝޯން އަލްމަރްޙޫމްގެ ބަހުން 14 ޑިސެމްބަރު 2015 ގައި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކުރުވުނުކަން އިނގޭކަމާއި މިއެއްބަސްވުމަކީ އަސްލާ ފައިސާ ދައްކާކަމާ ގުޅިގެން ވެވުނު އެއްބަސްވުމެއްކަން އިނގޭކަން؛

11.4. ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހުށަހަޅުއްވަމުން ދެވުނު ޖަވާބުގައި ހުށަހެޅި ހުށަހަޅާފައިނުވާކަމާއި އެކަންނަމަވެސް 26 ޑިސެމްބަރު 2016 ގައި ސިޓީއަކުން 3 ފަރާތެއްގެ ނަން ހުށަހަޅާފައިވާއިރު އެއީ ކޮން ކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށް އެފަރާތުން ހުށަހަޅާ ހެކިން ކަން އިނގެން ނެތް ކަމަށް؛

.11.5 މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅޭ ދަޢުވާ ބާޠިލުކުރުމަށް އުފެދިފައިވާ ހުށަހަޅާ ފަރާތުގެ ޙައްޤާއި ކަމަށާއި އިސްތިޢުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ ޙައްޤު ގެއްލިފައިވާ ކަމަށް ތަފްސީލުކޮށް ސާބިތުކޮށްދީފައިވާކަން ސަޕްރީމް ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްދީފައިވާކަން؛

.11.6 މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅުނު ތިޔާލުވުންތަކާ ގުޅޭގޮތުން "ޤައުމީ ސަލާމަތާ" އެކަށީގެންވާ US$ 35,000.00 (ތިރީސްފަސްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) އަދި އިސްތިޢުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ ޙައްޤު ބަލަހައްޓާ ނުކުރެވޭ ދުރުވާ ޤާނޫނީ ކަމެއް އެކަމުގައި ބައެއް ސަޕްރީމް ކޯޓުން ސާބިތުކޮށްފައިވާކަން؛

.11.7 މައްސަލައިގައި އިސްތިޢުނާފު ކުރި ފަރާތަށް ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ ފުރުޞަތު ދެވިފައިނުވާ އެފަރާތް ތަރުގައި ނުކުމުގެ ފަސޭހަ ކަމަކާއި ތަރުޖަމާ ބައިތަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ދަށުން ދެކޮޅުވެފައިވާ ކޯޓަށް އެފަރާތް ނުކުމެ ކަމަށް ވާދީ އެފަރާތުގެ ހައިރު ހާޒިރުގައި މައްސަލަ ހިންގުމާއި ހުށަހަޅާ އެފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތުން ހާޒިރުކުރެވިފައިވާކަން؛[8]

ހައިކޯޓުގެ ގައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ނިޔާމަތް

12. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 856/Cv-C/2016 ފެށިއްޔާގައި ޙުކުމުކުރެވިގެން ގެދިގެން ހ.މާލެ / ގ.ނޫރަން، އިސްތިޢުނާފު ކުރި ފަރާތުގެ ފަރާތުން އެފަރާތަށް ހައިކޯޓުގެ ގައިކޯޓުގައި އިސްތިޢުނާފު ކުރަމުން އަންނަނިވި ނިޔާމަތް ފާހަގަކޮށް، އެ ނިޔާމަތާއެކު ހައިކޯޓުގެ ގައިކޯޓުގެ ސަޕްރީމްކޯޓުގެ މަޖިލީހުގައި ފާހަގަކުރެވިފައި ވެއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހެޅި ނިޔާމަތަކީ؛

---

[8] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 856/Cv-C/2016 ފެށިއްޔާގެ ސަޕްރީމް ނިޔުސް ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނިޔާމަތުގެ 6 ވަނަ ނަންބަރު

12.1. ދަޢުވާލިބޭގައި ބެލުން މައްސަލަ، އެ އެއްބަސްވުމުގެ މައްޗަށް ބިނާވެގެންވާ އެއްބަސްވުމަކީ މަދުގެ އިންޖާރުރީގެން މަޤުބޫލުކުރެވޭގެން ގަދަކަމުން ސަލާމަތުވާވަޔާ އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށާއި އަދި އެމައްސަލައަކީ ޖުޒްއީސިޔާސަތުގެ ޤާނޫނީގޮތުގެ ޢާއިލާއާ ތަފާތުވާވަޔާ މައްސަލައެއް ކަމަށް ދަޢުވާލިބޭގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އިސްތިޢާނަތު އަލީޖާ އަޑުއަހާށެވެ ފެނިފައިވާ ބަލައިގެން ދަޢުވާކުރުމަށް ހާޒިރުކޮށްދޭންކަމަށް މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

12.2. ދަޢުވާލިބޭގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހާޒިރުވެ ނުވެ ދެފަރާތުގެ ތަރިކައިން ސާބިތު އަބުރުމަދަރީ އަބުރުމަދަރު މުޙައްމަދުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ކޯޓު ކަމަށް ވަނީ، އަބުރުމަދު މުޙައްމަދުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ކޯޓު އެއްޗެއް އެއްޗެހިތަކުގެ ހިއްސާއަކީ ފުށުއަރާ ހިއްސާއަކީ ހަމަތަކަށް ނުބެލިބަލުން ކަމަށް ސާބިތު އަބުރުމަދަރީ ހުރި ދެފަރާތް ޝަރީޢަތުން ބަލައި، މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ދަޢުވާކުރުން ތިޔާއަރުވާފައިނުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

12.3. އަބުރުމަދު މުޙައްމަދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ތަރިކައިގެ ހިއްސާ ވަކި ނަގާފައިވާނީ، އަދި މައްސަލައިގައި ޤާނޫނު ކުރައްވާފައިވާ އިސްލާމީ އަސާސީ އަދާލަތު ޤާއިމް ޙުކުމްގައި ކަމަށާއި، އަދި އިސްލާމީ އަސާސީ އަދާލަތުގެ އަސާސްތަކަށް ޚިލާފު ޢިލްމީވާގޮތަށް ޢަދަލުވާކަން ފެންނަން، ބާރު ފަތުވާއަށް ޙައްޤުއިން ބަޔަކު ދިރުމަށް ކަޙީން ޙުއްޖަތު ނަގައިގެން ގޮސް ހުއްޖަތަކަށްވާތީ، އަދި ޙުއްޖަތު ހަމަވިޔަތުން ދީ ހިއްސާގެ ހިއްސާ ނަގާފައި ޢާއްމު ދީ ދެވަސްފަހުން އިސްލާމީ އަސާސީ އަދާލަތުގެ ޢަދަލު ޙުކުމްގައި މައްސަލަ ހުކުމް ކޯޓުފައިވާ ޢާއްމު ހުކުމަށް ދަޢުވާކުރުން ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

12.4 އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާން ވެރިންގެ ނަންބަރު ހުށަހެޅި އިރު، ހެކިން ބަސްދިނުމަށް ބޭނުން ބޭނުންކޮށްފައި ނުވާކަމަށް ޝަރީޢަތް ނިމުން ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 4 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާއިރު، އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާން 25 ޖުލައި 2016 ގައި ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅި ބަޔާނުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ހެކިން ބަސްދިނުމަށްޓަކައިގެން ސާބިތު ކުރަން ބޭނުންވާ ކަން ކަމެއްކަން ފާހަގަ ސާފުކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންކޮށްފައިވާއިރު، ކޯޓުގެ ތެރޭގައި ހެކިބަސް ދިނުމަށް ކުރެވުނު ޢަމަލުތަކާއި ހެކިން ބަސްދިނުމުން އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާން އެކަށީގެންވާ ދެބައިގައި ފުރިހަމަ ނުވާ ކަމަށް ބުނާ ކުރަހާ ނުކުތާއެވެ.

13. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 856/Cv-C/2016 މައްސަލާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުން ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް، އެމައްސަލާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަށާއި، އެނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށާއި، މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި ލިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު، މިމައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ އިސްމާޢީލް އަޒްމީ އަދުނާންގެ ހައްޤު ހިފެހެއްޓުމުގައި މައްސަލަ ހިންގާ ނިޒާމުގައިވެސް ފުރުސަތު އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތުގައިތޯއެވެ؟

14. ޝަރީޢަތުގައި ހިނގަމުންދާ މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި، ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުގެ އިޤުރާރު ބަޔާންކުރުމުގައި ހިނގައިދިޔަން ބަލާއިރު ހެކިބަސް ނަގާފައިވާ ގޮތް ހެކިން ބަސްދިނުމުގެ އުސޫލުތަކާގުޅޭގޮތުން ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މަދަނީ މައްސަލަތަކުގައި، ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތުގެ އިޤުރާރު ބަޔާންކުރުމުގައި މައްސަލަ ހިންގުމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުން ނިންމާފައިވަނީ، ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތް ކޯޓަށް ނޭރުން ކޯޓުގައި ބޭރުން ފުރުސަތުދިނުމެއް ނުދީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުން ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[9]

---

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 856/Cv-C/2016 މައްސަލާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުން ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާގެ 6 ވަނަ ނަންބަރު

15. އިސްމާޢީލް ޢަޒީމް ޢަދުނާނުގެ ފަރާތުން މިކޯޓަށް ހުށަހެޅި ސިވިލް ކޯޓުން ޙުކުމް ދިނުމާމެދު ސިޓީގައި[10] އެފަރާތަށް، 18 އޮކްޓޫބަރ 2016 އިން ފެށިގެން 05 ނޮވެންބަރު 2016 ގެ ނިޔަލަށް ޙުކުމް ހަމަޖެހިފައިވާކަން އެނގެއެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ 856/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގެ ފައިލް އަށް ބަލާއިރު، މިޙުކުމާ ގުޅޭ ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ފައިލްގައި އޮތް ލިޔުންތަކުން ... ކަމަށް[11] ވާނެއެވެ. މިމައްސަލަ ބަލާއިރު، އިސްމާޢީލް ޢަޒީމް ޢަދުނާން ޙުކުމަށް ... ބަދަލުގައި ... ޙުކުމަށް ... ޙުކުމް ... ސިވިލް ކޯޓުގެ ... ޢަޒީމް ޢަދުނާނުގެ ... ޝަރީޢަތުގައި ... ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

16. މިމައްސަލައިގައި އިސްމާޢީލް ޢަޒީމް ޢަދުނާން ޙުކުމްއަށް ... ކޯޓުން ... 5 ނޮވެންބަރު 2016 ގެ ނިޔަލަށެވެ. މައްސަލަ ... ސިވިލް ކޯޓުން ޝަރީޢަތް ... 14 ނޮވެންބަރު 2016 އަށެވެ. ... ޙުކުމް ... ސިވިލް ކޯޓުގެ ... އިސްމާޢީލް ޢަޒީމް ޢަދުނާނުގެ ... ދޭތެރެއެވެ.

17. މަތީގައި މައްސަލަ ތަފްޞީލުކޮށް ... ޝަރީޢަތުގައި ... "ކޯޓަށް ..."

[10] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު REG/2016/CFJ/185 (24 އޮކްޓޫބަރު 2016)

[11] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 95-B9/144/2021/94 ސިޓީއާއި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-D/95/2021/106 ސިޓީ

ގަވާއިދު"ގައިވާ ގޮތުންނެވެ. އެގޮތުން ޤައިދު ހާޒިރުގައި މައްސަލަ ހިންގުމަށް ބާރުދޭނީ އެގަވާއިދުގެ 28 ވަނަ މާއްދާއެވެ.

18. 28 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)[12] ގައި ބަންދަށްލައިވާ ފަރާތެއް، ހާޒިރުކުރަންޖެހޭ މީހާ ދޫކޮށްލައިފާ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް، ނުވަތަ އުމުރާ ވީތަކުން ނުނިގުނަމަ، ހާޒިރުކުރަންޖެހޭ މީހާ ކޯޓުގައި ހަވާލު ފަތްމާ ވަސީލަތްތަކުން އިޖުރާއަތުކުރަންވާނެ ކަމަށެވެ. ހައިކޯޓުގެ ޤަރާރުގައި މަޝްވަރާ ދޭ ޝަރުޠުތައް ޢަމަލުކުރާ މާއްދާތަކެއް ވެއްޖެނަމަ[13] ފަސްއަހަރުގެ ހައިކޯޓުގެ ޤާނޫނީ ޖަވާބުދާރީ ވާޖިބު ސިޔާސީ ޙައްޤު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ އިންސާނީ ކަރާމާތެއް ހިފަހައްޓަން ކަމަށް އިތުރުނުވޭ[14] ފަސްއަހަރުގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިޖުތިހާދު ބާރުގެ ޙައްޤު ހިމާޔަތްކުރުން އަދި ޤާނޫނު އަސާސީއަށް[15] ފަސްއަހަރުގެ އަސާސްތަކެވެ. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ނަމުގައި ޖިނާއީ ހިނގާފައިވާ ކަމެއް ނިންމި ދުވަހު ކޯޓުން މިއަދު ޤަރާރު ޢަމަލުކުރުމަށް ކަން ޖަލްސާ ފާހަގަކޮށް ސުފްރާ ޢަމަލުކުރުމާއި ޝަރީއަތުގެ އިޖުރާއަތު ހިމެނޭ ޖަލްސާގައި ފައިސާގެ ޙައްޤުތަކަށް އިތުރުކޮށްފައިވާ ހައިކޯޓުގެ ބަލައިގަނެވޭ ހުށަހެޅުންތަކުގެ ދިފާޢު ޤަރާރެވެ. ޝަރީޢަތުގައި ހިމެނޭ ޤާނޫނު ކޯޓުން ފާސްކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުގައި މަސްދަރު ނުކުރާތީ އެގޮތުން ކަމުގައި ނިންމާލެވެ.

19. އެހެންކަމުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ޤާނޫނު ޖިނާއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 856/Cv-C/2016 ފަސްއަހަރުގެ ޤަރާރުގައިވާ ހުކުމް ބަލައިގަތުން، އެމައްސަލަ ޢަމަލު ބެލުމަށްޓަކައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކާ ބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ދަށުން އެމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ބަލައިލުމަށް ޙަވާލުކުރުން ފެންނައެވެ.

[12] ކޯޓަށް މީހުން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރާނެގޮތުގެ ގަވާއިދު
[13] 2014/HC-A/240 ފަސްއަހަރު ނިމުނު ގޮތުގެ މުރާޖަޢާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާގެ 3.3 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައިވާ ކަންތައްތަކެވެ.
[14] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/247 ފަސްއަހަރު ނިމުނުގޮތުގެ މުރާޖަޢާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާގެ 3.5 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައިވާ ކަންތައްތަކެވެ.
[15] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/02 ފަސްއަހަރުގެ 27 ވަނަ ނުކުތާ.

20. މިމައްސަލައިގައި އިތުރަށް ހުރި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު، އެއީ މައްސަލަ އަލުން ބަލަމުން ދާއިރު ރިޢާޔަތްކުރަންވީ ކަންތައްތައްކަމުގައިވާތީ، މިހިނދުގައި މިކޮޅުން އެނުކުތާތަކާ ދޭތެރޭ ގޮތެއް ނިންމުމަކީ މައްސަލައިގެ މަރުޙަލާއަށް އަސަރުކުރާނެފަދަ ކަމެއް ކަމުގައި ފެންނާތީ، އެނުކުތާތަކާ ދޭތެރޭ ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ނިންމުމަކީ ނުފެންނެވެ.

- ޙުކުމް:

ދަންނަވަ، އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން އެގޮތަށް ހުރުމާއެކު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 856/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ، ކ.މާލެ، ގ.ނޫރަބަން، އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު އަދުނާނުގެ އަރިހު ޙާސިލުގައި ނިންމާފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ގާނޫނީ ހަމަތަކާ ހިލާފަށް ކަމުގައިވާތީ އެ ޙުކުމް ބާތިލްކޮށް، ގާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ދަށުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 856/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ އަލުން ބެލުމަށް، މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ރިމާންޑުކޮށް، އެގޮތުގެ މަތިން މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްލަތީފު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޒަކަރިއްޔާ

(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު